

V

Instructiekaarten

Speciale editie
Bij Lesbief Verkiezingskrant

lezenenschrijven.nl/verkiezingen

Voorwoord

Voor bij de Lesbrieff Verkiezingskrant Gemeenteraadsverkiezingen vind je hier een selectie van de Instructiekaarten voor lezen. Deze Instructiekaarten zijn ontwikkeld voor taalvrijwilligers van Taal voor het Leven.

De kaarten zijn zo ontwikkeld dat ze zowel geschikt zijn voor het werken met Nederlandstalige deelnemers als voor het werken met deelnemers met een anderstalige achtergrond. Mocht er een minimaal spreekvaardigheidsniveau van het Nederlands nodig zijn (dat wil zeggen: een mondeling taalniveau van minimaal A2), staat dit aangegeven op de instructiekaart. De kaarten kun je gebruiken voor zowel een-op-eenbegeleiding als voor groepen. Daar waar 'deelnemer' staat, kun je ook 'deelnemers' lezen en daar waar 'hij' staat, kun je uiteraard ook 'zij' lezen.

De totale set Instructiekaarten bevat meer kaarten voor lezen, maar ook kaarten voor schrijven en luisteren en spreken. Als je taalvrijwilliger bent, kun je deze set kaarten aanvragen bij je contactpersoon van de vrijwilligersorganisatie.

Lezen 1: Wel doen/niet doen

1

Wel doen

- Werk met een vaste opbouw: voorbereiden (V), uitvoeren (U) en terugkijken (T).
- Laat teksten aansluiten bij de interesses van de deelnemer.
- Bied verschillende tekstsoorten aan.
- Nodig deelnemers uit om zelf ook teksten mee te nemen.
- Leg de nadruk op begrijpend lezen.
- Besteed aandacht aan het voorbereiden van het lezen.
- Lees teksten voor of laat deelnemers voor zichzelf lezen.
- Laat tijdens het lezen regelmatig voorspellen hoe de tekst verdergaat.
- Laat ze lange woorden in stukjes opdelen (of doe dat zelf).
- Laat ze liever vaker kort dan één keer lang oefenen.
- Laat ze 'leeskilometers' maken met meer gevorderde lezers.
- Benoem concreet wat goed gaat.

Niet doen

- Laat ze niet hardop (en onvoorbereid) voorlezen, als voorlezen geen leerdoel is voor de deelnemer.
- Bied geen kinderachtige teksten aan.
- Bied niet te moeilijke teksten aan.
- Bied geen 'moeilijke woorden' aan zonder context.

Lezen 2: Lezen met beginners

2

Vorbereiden

- Kies een tekst met een inhoud die de deelnemer aanspreekt. Of schrijf zelf een tekst over iets wat de deelnemer vertelde over zijn eigen situatie.
- Stel voorbereidende vragen. *Zie Lezen 4: intensief lezen > Vorbereiden.*

Uitvoeren

Quasi lezen (lezen op het geheugen)

1. Lees de tekst voor en laat de deelnemer luisteren.
 2. Lees de tekst weer voor en wijs de woorden aan. De deelnemer 'leest' (kijkt) mee. Doe dat een paar keer.
 3. Lees nog een keer voor zonder aanwijzen.
 4. Lees de tekst weer voor en laat de deelnemer de woorden aanwijzen.
 5. Lees voor met 'gaten' en laat de deelnemer aanvullen.
 6. Laat de deelnemer de tekst voorlezen (op het geheugen).
- Grijp niet in zolang de betekenis duidelijk blijft!
 - Bij fouten of woorden overslaan de zin nogmaals voorlezen en eventueel de woorden aanwijzen.
 - Als de deelnemer gaat spellen, die woorden voorzeggen of over laten slaan.
 - Als de deelnemer erg veel gokt:
 - De tekst gedeeltelijk afdekken, laten voorspellen en dit bespreken.
 - Af en toe laten spellen, goed laten kijken naar woorddelen.

Terugkijken

- Vraag: hoe vond je het om de tekst te lezen? Leuk/interessant/makkelijk/moeilijk?
- Kies welke woorden je met de deelnemer gaat oefenen:
 - Kernwoorden uit de tekst op kaarten zetten en 'flietsen'.
 - Woorden met een bepaalde structuur: kaas, gevallen, straat.
- Lees de tekst op een ander moment nog eens samen.

Lezen 3: Extensief lezen > skimmen en scannen

3

- Bekijk samen de tekst en de plaatjes.
- Lees de titel en de koppen voor of laat de deelnemer ze voor zichzelf lezen.
- Zoek samen naar signaalwoorden in de tekst, bekijk eventueel een korte inleiding en/of samenvatting.
- Vraag aan de deelnemer: wil je de tekst verder lezen?

Scannen: specifieke informatie in een tekst zoeken

- Vraag aan de deelnemer: wat wil je te weten komen?
- Welke woorden zijn belangrijk? Schrijf ze voor de deelnemer op (of laat ze zelf opschrijven).
- Bekijk samen de tekst en de plaatjes.
- Laat de deelnemer de woorden zoeken.
- Lees de stukjes met de woorden voor of laat de deelnemer die voor zichzelf lezen.
- Vraag aan de deelnemer: weet je wat je wilde weten?

Lezen 4: Intensief lezen > voorbereiden

4

Bij een informatieve tekst

- Stel vragen aan de deelnemer voorafgaand aan het lezen.
 - Wat voor soort tekst is het?
 - Waarom ga je de tekst lezen?
 - Kijk naar de plaatjes / kopjes / vetgedrukte woorden en kleurgebruik
 - Waar zal de tekst over gaan?
 - Wat weet je al over het onderwerp?
 - Wat wil je weten over het onderwerp?
 - Welke woorden verwacht je tegen te komen?
 - Spreek af hoe je de tekst gaat lezen. Ga je als begeleider de tekst voorlezen en / of laat je de deelnemer voor zichzelf lezen?

Bij een verhaal

- Stel vragen aan de deelnemer voorafgaand aan het lezen.
 - Over wie gaat het?
 - Kijk naar de plaatjes / kopjes / vetgedrukte woorden en kleurgebruik
 - Waar zal de tekst over gaan?
 - Wat weet je al over het onderwerp?
 - Waar speelt het verhaal zich af?
 - Wat is er gebeurd?
 - Hoe denk je dat het verdergaat?
 - Waar ben je nieuwsgierig naar?
 - Spreek af hoe je de tekst gaat lezen. Ga je als begeleider de tekst voorlezen en / of laat je de deelnemer voor zichzelf lezen?

Lezen 5: Intensief lezen > uitvoeren

5

- Lees voor of laat de deelnemer de tekst voor zichzelf lezen.
- Observeer het leesgedrag van de deelnemer. Bekijkt de deelnemer de tekst als geheel? Leest de deelnemer alles of zoekt hij in de tekst? Zie je de deelnemer iets teruglezen of overslaan? Gebruikt de deelnemer een van de onderstaande strategieën?
- Kies een van onderstaande strategieën als een deelnemer moeite heeft met lezen.
- Herhaal de strategie vaker en breid stapsgewijs uit met andere strategieën.
- Onderbreek het lezen af en toe. Doe voor hoe je de strategie toepast door hardop te denken. Bijvoorbeeld: 'Ik snap dit woord niet. Ik ga een stukje teruglezen, misschien snap ik het dan wel ... Ah, hier staat het.' Laat de deelnemer ook hardop denken.

'Strategieën voor deelnemers met moeite met de betekenis van een woord of zin'

- Lees terug; de betekenis kun je ervoor vinden.
- Kijk naar plaatjes, die geven vaak informatie.
- Sla eventueel een stukje over, misschien begrijp je het straks wel.
- Kijk nog eens goed naar het woord: een deel herken je misschien wel.
- Zoek het woord op in een woordenboek of vraag wat het betekent.

'Strategieën voor deelnemers met moeite met het vasthouden van de tekstlijn'

- Vraag jezelf af: over wie gaat het? Waarom gebeurt dat? Welke mening staat er in de tekst?
- Vat af en toe samen: wat was het belangrijkste in dit stukje?
- Voorspel: hoe denk je dat het verdergaat?

Lezen 6: Intensief lezen > terugkijken

6

- Bespreek het lezen zelf door vragen te stellen.
 - Hoe vond je het om de tekst te lezen?
 - Wat vond je moeilijk?
 - Wat deed je toen je het niet meer begreep?
 - Hoe heb je de betekenis van een woord gevonden?
 - Hoe heb je de lijn vastgehouden?
 - Wat zou je een volgende keer weer doen?

Bij een informatieve tekst

- Stel vragen aan de deelnemer na het lezen.
 - Weet je wat je wilde weten? Zo niet, wat mis je nog?
 - Heb je nieuwe informatie gekregen?
 - Vraag waar de deelnemer moeite mee heeft.

Bij een verhaal

- Stel vragen aan de deelnemer na het lezen.
 - Over wie ging het?
 - Wat is er gebeurd?
 - Had je dat verwacht?
 - Hoe denk je dat het verdergaat?

Lezen 8: Lezen

8

Voor Nederlandssprekenden met een anderstalige achtergrond

- Verbind het verwerven van leesstrategieën met het verhogen van de woordenschat en de kennis van grammaticale structuren.
- Besteed in de verschillende fasen van het VUT-model (Voorbereiden, Uitvoeren en Terugkijken) daar extra aandacht aan.

Vorbereiden

- Geef de betekenis van mogelijk onbekende woorden passend bij de tekst en formuleer bondig (bereid dat voor!). Vraag aan deelnemers of ze bepaalde woorden kennen.

Uitvoeren

- Lees de tekst voor. Laat de deelnemer meelesen en eventueel onbekende woorden markeren.
- Stel gesloten vragen om te controleren wat de deelnemer van de tekst begrijpt.
- Leg de gemarkeerde woorden uit (maximaal vijf woorden).

Terugkijken

- *Zie Lezen 6: Intensief lezen > terugkijken.*
- Welke nieuwe woorden heb je geleerd?
- Geef een opdracht waarmee de deelnemer de tekst en de woorden oefent, bijvoorbeeld:
 - gegeven woorden invullen
 - bij zinnen waar of niet waar aangeven
 - meerkeuzevragen beantwoorden